

Svenska Fåravelsförbundet
c/o Gudrun Haglund-Eriksson
Bengtstorp
694 98 Närkesberg

2016-05-29

N2015/06093/FJR
n.registrator@regeringskansliet.se

Remiss angående Rovdjursangreppens påverkan på landsbygdsföretagens ekonomi (N2015/06093/FJR)

Svenska Fåravelsförbundet, nedan benämnt SF, är en intresse- och näringslivsorganisation för Sveriges fårföretagare. Förbundet har 24 länsföreningar och har idag drygt 2600 medlemmar. Ett stort antal av landets får finns i företag som drivs av medlemmar i Svenska Fåravelsförbundet.

En mycket stor del av de skador som orsakas av de stora rovdjuren, och då främst varg, drabbar får. Rovdjursangreppen påverkar näringen när det gäller djurvälstånd, lönsamhet, samt inte minst den psykosociala situationen för fårföretagarna. Det är inte ovanligt att drabbade fårföretagare slutar med sin produktion efter ett vargangrepp. Den osäkra rovdjurspolitiken hämmar lammproduktionens tillväxt.

Sammanfattning

SF har sedan länge efterfrågat en utredning kring rovdjursangreppens påverkan på landsbygdsföretagens ekonomi och ser positivt på utredningen. Dock är svarsfrekvensen på enkäten låg (34 %) och ger därför ingen signifikans i slutsatserna. Här behövs enligt SFs mening en mer grundläggande forskning där helheten studeras. Utredningen belyser endast merkostnader i form av lägre produktion, färre födda lamm, sämre tillväxt dessutom kostnader i form av merarbete, ökad foderåtgång (kräver mera vinterfoder totalt), boskapsvaktande hundar mm.

Utredningen föreslår generella ersättningar, det ser SF som mycket svårt att genomföra praktiskt och rättvist. Utredningen upprepar på flera ställen att högre/ bättre ersättningar för rovdjurskadorna och skadeförebyggande åtgärder kommer att innebära "överkompensation" så att djurhållning i rovdjursområden kommer att öka. Detta skulle leda till fler tamdjur och ännu fler rovdjursangrepp. Ett sådant resonemang utgår från ekonomiska teorier och erfarenheter av subsidier i helt andra sammanhang och tyder på stor okunskap. Fårnäringen får i realiteten oftast nöja sig med att få de faktiska förlusterna vid ett rovdjursangrepp ersatta av staten och en del av de indirekta skadorna ersatta. Det är ett cyniskt och okunnigt resonemang att påstå att djurhållningen skulle öka enbart p.g.a. bättre ersättningar. Fårägare ökar inte djurantalet om resultatet blir att föda upp djur till att bli rovdjursfoder. Det blir snarare att djurhållningen blir nätt och jämt kvar med bättre ersättningar. SF har uträkningar på de samlade extra kostnaderna som det medför att leva i ett område med högt rovdjurstryck. För en besättning om knappt 50 tackor merkostnaderna ca. 80 000 för en betessäsong (Bilaga 1)

Svensk lammproduktion

Svensk lammproduktion har stora möjligheter att växa, då efterfrågan på lammkött ökar. Både konsumtionen av lammkött i allmänhet och efterfrågan på svenskt lammkött i synnerhet har ökat under flera år, men andelen svenskt lammkött av den totala lammköttskonsumtionen fortsätter att minska. Vi producerar nu endast 30 % av lammköttet vi äter. En färsk undersökning visar samtidigt att konsumenterna vill se det omvända förhållandet; 70 % svenskproducerade lamm.

Producentpriserna på lammkött har stigit, men trots de positiva signalerna från marknaden syns ingen nämnvärd ökning av den svenska lammköttproduktionen. Den höga djurvälståndet och

bevarandet av den biologiska mångfalden är de starkaste argumenten för svenskt lammkött jämfört med importerat. För att klara våra höga krav på djurens välfärd och samtidigt kunna möta den starkt ökade efterfrågan på svenskt lammkött krävs en långsiktig och varaktig politisk viljeriktning. Till denna långsiktighet hör en aktiv förvaltning av de stora rovdjuren och en långsiktighet i rovdjurspolitiken som inger förtroende.

Ersättningar för skador förorsakat av rovdjur

SF ser att det måste finnas ett system som tillämpas lika över landet. SF föreslår att ersättningar byggs på direkta kostnader som baseras på ett genomsnitt där Viltskadecenter och Jordbruksverket bör ansvara för beräkningarna. Ersättningarna måste täcka alla uppkomna kostnader förorsakade av rovdjuren. Det måste även finnas utrymme för extra ersättning vid behov, extra värdefulla djur, merarbete, extra foder, veterinär och andra speciella omkostnader efter individuell bedömning.

Privata försäkringar för rovdjursskador motsätter SF sig helt, samhället måste ta ansvar för vad våra gemensamma djur förorsakar den enskilde djurägaren. Det kan inte vara rimligt att näringen ska stå för samhällets kostnader. Grunden i en försäkring är att sprida risken mellan ett tillräckligt stort antal individer. Sett till nuvarande förhållande skulle en sådan försäkring bli orimligt dyr.

Med en allt större rovdjursstam kommer inte viltskadeersättningarna att minska utan snarare att öka väsentligt. Enligt rovdjurspropositionen ska tamdjurshållningen inte påtagligt försvåras genom en förekomst av rovdjur och för att nå någon form av acceptans för rovdjur bland fårföretagarna krävs att staten tar sitt ansvar i frågan både genom att öka bidragen för förebyggande åtgärder, ersätta skador och tillsätta mer forskning på hur näringen påverkas.

Skydds jakt bör tillämpas i högre grad än i dagsläget och då även innan ett angrepp skett. Skydds jakt måste kunna beslutas på länsstyrelsens eget initiativ och staten ska stå för de ev. kostnader som uppkommer.

Viltskadeersättningen som nyligen sänkts till 80 % måste återgå till 100 % för alla skador förorsakade av rovdjuren.

Behov av fortsatt analys

SF ser ett stort behov av fortsatt forskning i området och efterlyser en omfattande och genomarbetad forskning inom det socioekonomiska området. Forskning och utredningar måste arbeta med en samförvaltning av alla vilda arter, stammar i balans, kopplade till den naturliga tillgången på föda som finns för att minska trycket på våra tamdjur. Analyser av indirekta kostnader i hur djurens produktivitet, beteende och hälsa påverkas av rovdjursförekomst behöver utredas. Givetvis måste hänsyn tas till djurägarna som måste mötas med respekt och tilltro kring den oro som rovdjuren förorsakar. SF efterlyser den omfattande socioekonomiska utredning som flera utredningar talat om.

Lammproduktionen i landet behöver öka och SF ser att det finns stora möjligheter med stor efterfrågan och höga priser på lammkött men motsvarande ökning saknas när det gäller antalet fårföretag – man vågar inte tro på framtiden. Rovdjurspolitiken måste bli långsiktig och hållbar, det måste finnas en politisk viljeriktning och en attityd som är trovärdig och en insikt att det i grunden handlar om att producera mat.

Örebro länsstyrelse har med hjälp av Jordbruksverkets statistik konstaterat att lammproduktionen i Örebro län har under de senaste fem åren minskat med 13 % medan fårantalet ligger nästan oförändrat. Värmland visar på liknade siffror men med ännu större tapp i produktionen. En sannolik anledning är att den osäkra politiska viljeriktning i rovdjursfrågan skapar otrygghet och lägger en död hand över näringen. Den ökar avvecklingen och hämmar utvecklingen! Den starka oron över djurens välbefinnande gör att utmarker, besvärliga att stängsla långt från brukningscentrum tas ur produktion,

tackorna betäcks inte utan hålls som naturvårdare nära gården för att hålla markerna öppna i väntan på att rovdjursfrågorna ska kunna nå en förvaltning som är trovärdig och hållbar över tid.

Undersökningen

Trots den låga svarsfrekvensen visar undersökningen att rovdjurens blotta närvaro i ett område där det finns får påverkar djuren på olika sätt - färre födda lamm, flera dödfödda lamm/kastningar, sämre tillväxt och även hälsostörningar kan kopplas till rovdjuren. Även djurens beteende påverkas, fåren ska gå spridda över betesmarkerna och beta lugnt, inte stå i en klump mitt på betet.

Enligt undersökningen ger arbetet med att försöka skydda djuren en kraftigt ökad total arbetsinsats. Som exempel kan nämnas underhåll av stängsel som ska hålla rovdjur ute vilka kräver en betydligt större arbetsinsats än underhåll av det stängsel som krävs för att hålla fåren inne.

Behov av förebyggande åtgärder, skydds jakt och licensjakt

SF ser ett stort behov av förebyggande åtgärder för att klara en acceptans och samexistens med rovdjuren. De flesta förebyggande åtgärder (behandlas i remiss N15/08802/FJR) medför mycket stora kostnader och ger inte fullt skydd. Även rovdjursavvisande stängsel är enormt kostsamt både i uppsättning och i underhåll. Besvärliga terrängförhållanden, långa sträckor mot sjöar och vattendrag samt stor andel arrenderad mark är faktorer som försvårar uppsättning av rovdjursavvisande stängsel. Trots avsaknad av vetenskapliga studier som visar på effektiviteten är rovdjursavvisande stängsel förmodligen den åtgärd som ger bäst skydd mot angrepp.

De flesta av de övriga förebyggande åtgärder är inte möjliga vid Svenska förhållande för betesdrift där många gårdar har små beten, ofta naturbeten med artrik flora, i ett mosaiklandskap långt från brukningscentrum. Boskapsvaktande hundar kan på enstaka gårdar vara ett alternativ. I många länder och då främst utvecklingsländer, går herdar med stora fårhjordar över stora slätter. Denna metod är omöjlig av ekonomiska skäl. Nattintag, senare betessläpp, övergång till andra djurslag och andra åtgärder som ofta föreslås tyder på stor okunskap kring hur djurhållning, med de höga krav på djurskydd, som lammproduktion, fungerar i Sverige i dag.

Forskning för att finna metoder och åtgärder som kan förebygga angrepp måste därför utredas och öka.

Även skydds jakt är en form av förebyggande åtgärd som behöver tillämpas i högre grad även innan skada är skedd. Problemindivider kommer väldigt ofta tillbaka och återfaller i samma beteende och kan även lära upp andra individer till ett oönskat beteende. Skydds jakt bör beslutas på eget initiativ av länsstyrelse som då även bör stå för ev. kostnader vid skydds jakten. Det bör vara en öppen och konstruktiv dialog mellan länsstyrelse, djurägare och lokala jägare för att nå önskat resultat. Även licensjakten är viktig för att glesa ur rovdjurstäta områden och hålla en stam i balans efter de förvaltningsplaner som beslutats runt om i landet.

En ev. överklagan på skydds jakt måste behandlas snabbt, därför förordar SF en instans, Kammarrätten. Även licensjakten måste kunna gå att genomföra även om den ska överprövas. SF stöder förslaget om en förvaltningsrätt i landet samt att SF föreslår jaktbeslut som löper över tre år förutsatt att målen i förvaltningsplanerna är uppfyllda. Detta är väldigt viktigt för att nå acceptans och trovärdighet ute på landsbygden.

Gudrun Haglund Eriksson

Magnus Jönsson

Vice. Ord./Rovdjursansvarig Sv. Fåravelsförbundet

Ord. Sv. Fåravelsförbundet